

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 215/2023-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **VULCANUS, s. r. o.**, Smaragdová 619/7, Žilina, IČO 36 431 150, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Macaláková & partners s. r. o., J. Milca 11, Žilina, proti rozsudku Okresného súdu Žilina č. k. 8C/305/2013-2532 z 9. mája 2018 a rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 8Co/93/2020-538 z 28. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. októbra 2021 a doplnenou 10. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a ods. 2, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 152 ods. 4 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia (ďalej len „napadnuté rozhodnutia“). Navrhuje napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie a priznať jej finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Žalobou podanou 18. septembra 2013 na Okresnom súde Žilina (ďalej len „okresný súd“) sa sťažovateľka domáhala proti obci Svederník (ďalej len „žalovaná“) zaplata 2 509,38 eur s príslušenstvom z titulu nevyplatených dotácií. Žalovaná suma predstavovala doplatenie dotácie na mzdy a prevádzku školských zariadení žalobcovi ako zriaďovateľovi neštátneho školského zariadenia za rok 2009 v sume 124,42 eur a za rok 2010 v sume 2 384,96 eur. Žalovaná sa v konaní bránila tým, že žalobcovi vyplatila dotácie v zmysle zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu danej

z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov a jej všeobecne záväzného nariadenia č. 2/2010 (ďalej len „VZN č. 2/2010“). Sťažovateľka opakovane spochybňovala zákonnosť VZN č. 2/2010 a uvádzala, že právnym titulom jej nároku na doplatenie dotácie sú listy žalovanej, v ktorých oznamuje výšku podielových daní, prípadne výšku dotácie na uvedené obdobie. Sťažovateľka doložila aj rozhodnutia orgánov prokuratúry o jej podnete na preskúmanie zákonnosti VZN č. 2/2010 žalovanej. Žalovaná bola toho názoru, že civilný súd nemôže v civilnom sporovom konaní preskúmať jej VZN č. 2/2010, a súčasne vznesla námietku premlčania.

3. Okresný súd rozhodol vo veci samej napadnutým rozsudkom z 9. mája 2018, ktorým návrh na prerušenie konania zamietol (výrok I), žalovanú zaviazal zaplatiť žalobcovi 124,42 eur s príslušenstvom (výrok II) a žalobu vo zvyšnej časti zamietol (výrok III). Na odvolanie strán sporu krajský súd napadnutým rozsudkom č. k. 8Co/93/2020-538 z 28. mája 2021 v podstate rozhodol o zamietnutí žaloby v celom rozsahu, keď rozsudok okresného súdu vo výroku II zmenil tak, že žalobu zamietol, a vo výroku III potvrdil. Súčasne odmietol odvolanie žalobcu proti výroku I, ako aj odvolanie žalovanej proti výroku III.

4. Sťažovateľka nepodala proti rozsudku krajského súdu mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, keďže „*dovolanie s poukazom na § 419, § 422 ods. 1 písm. a/, § 422 ods. 2 a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nie je prípustné*“.

III.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka opakovane v konaní pred súdom prvej inštancie poukazovala na „*vadnosť*“ VZN č. 2/2010 obce Svederník. Sudca okresného súdu JUDr. Chamula sa stotožnil s názorom sťažovateľky vo vzťahu k nezákonnosti VZN č. 2/2010 a odročil pojednávanie pre účely vypracovania podnetu na ústavný súd. Následne však došlo k zmene zákonného sudcu a vec bola pridelená novému zákonnému sudcovi, ktorý sa s postupom svojho predchodcu nestotožnil a napriek preukázaniu skutočnosti, že sťažovateľka sa neúspešne domáhala preskúmania zákonnosti sporného nariadenia na všetkých troch stupňoch prokuratúry, konanie neprerušil a neobrátil sa na ústavný súd v súlade s § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Sťažovateľka s poukazom na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 482/2015 zo 6. októbra 2015 považuje tento procesný postup súdu za odopretie spravodlivosti („*denegatio justitiae*“) a porušenie jej práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 ústavy. Uvedený nesprávny postup súdu je tiež porušením práva sťažovateľky na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keďže okresný súd tým limitoval jej patriace procesné práva až do takej miery, že bol vylúčený akýkoľvek jej vplyv na priebeh a výsledok konania, a svoj procesný postup dostatočne neodôvodnil.

6. Okresný súd sa fakticky stotožnil s právnym názorom žalovanej, že prijaté VZN č. 2/2010 je v súlade so zákonom, a vyslovil názor, že oznámenie žalovanej o výške dotácie na rok 2010 nemožno považovať za právny titul na jej vyplatenie. Uvedený právny názor sťažovateľka považuje za nesprávny a považuje ho za porušenie svojho práva na výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s touto ústavou garantovaného čl. 152 ods. 4 ústavy.

7. Odôvodnenie rozsudku krajského súdu sťažovateľka nepovažuje za dostatočné a presvedčivé, keďže odvolací súd sa ňou uvádzanými podstatnými odvolacími dôvodmi nezaoberal (predovšetkým námietkou neprerušenia konania a nepostúpenia veci ústavnému súdu) ani nezabezpečil postúpenie veci ústavnému súdu. Odvolací súd postupoval nesprávne, keď rozhodol bez nariadenia pojednávania, čím zmaril sťažovateľke možnosť vykonávať vlastný vplyv na priebeh a výsledok konania, a tento svoj postup dostatočne neodôvodnil. Tým podľa sťažovateľky porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v podobe „zmarenia“ jej práva na verejné prerokovanie veci, práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom a práva na prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľky poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porovnaj I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04).

9. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok okresného súdu, sťažovateľka mala právo podať proti nemu odvolanie ako riadny opravný prostriedok. Urobila tak, a preto ochranu jej základným právam a slobodám poskytoval krajský súd v odvolacom konaní. Preto je podľa § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vylúčená právomoc ústavného súdu rozhodovať o ochrane práv sťažovateľky rozsudkom okresného súdu. V tejto časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

10. Vo vzťahu k časti sťažnosti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu ústavný súd pripomína, že súčasťou jeho ustálenej judikatúry je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany, a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

11. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

12. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegatio iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti) [uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017].

14. Podľa § 422 ods. 1 písm. a) CSP dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada.

15. Podľa argumentácie sťažovateľky predmetom sporu bolo peňažné plnenie neprevyšujúce desaťnásobok minimálnej mzdy, pričom rozhodnutie v merite veci bolo závislé od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Z toho potom vyvodzovala záver o neprípustnosti dovolania v jej veci. Z citovaného ustanovenia § 422 ods. 1 CSP vyplýva, že tzv. majetkový cenzus predstavuje obmedzenie prípustnosti dovolania na výšku sumy, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu, len pre právne posúdenie (dôvody uvedené v § 421 ods. 1 CSP).

16. Z obsahu ústavnej sťažnosti je ale zrejmé, že sťažovateľka považuje postup súdov konajúcich v jej veci za *denegatio iustitiae*, teda za odopretie možnosti uplatniť právo na súde, a to najmä v súvislosti s postupom okresného súdu, ktorý nerozhodol o prerušení konania a nepostúpil vec ústavnému súdu na zaujatie stanoviska. Tým podľa sťažovateľky bolo porušené nielen jej právo na spravodlivý proces, ale aj právo na rovnosť účastníkov konania. Odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu považuje za nedostatočné a jeho procesný postup spočívajúci v nenariadení odvolacieho pojednávania za porušujúci jej právo na verejné prerokovanie veci v prítomnosti účastníka konania a právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že ak konanie podľa sťažovateľky nevykazovalo znaky zákonnosti a spravodlivosti, sťažovateľka sa ochrany svojich práv mohla domôcť prostredníctvom dovolania podaného podľa § 420 písm. f) CSP, ktoré aj v prípade bagatelných sporov je prípustné (napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/210/2020 z 23. marca 2022).

17. Ústavný súd ešte dodáva, že v prípadoch uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť je lehota pre podanie ústavnej sťažnosti v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému

rozhodnutiu všeobecného súdu (m. m. III. ÚS 674/2014, pozri aj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). Tento princíp sa napokon premietol i do § 124 poslednej vety zákona o ústavnom súde. Podanie dovolania by tak sťažovateľku nevystavilo riziku zmeškania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti rozsudku krajského súdu v prípade, ak by bolo jej dovolanie odmietnuté ako procesne neprípustné. Preto ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť ako neprípustnú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2023

Robert Šorl
predseda senátu